

KÖZMŰVELŐDÉS

POLITIKAI, TARSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI KATHOLIKUS HETILAP.

Felelős szerkesztő: Soóthy Gyula.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek az egyházmegyei pénztár (Gyulafehérvár vár) címére, reklamációk pedig a kiadóhivatalnak (Papp György) küldendők.

Megjelenik minden csütörtökön.

Az előfizetés díjai:

Egész évre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8 Kor.
Félévre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4 "
Negyedévre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2 "

— Hirdetések díjszabás szerint. —

Védjük a gyermekeket!

Irta: **Szentléleki Dressler Ferenc.**

E hó 27-én vették fel a budapesti állami gyermekmenhelyben az 50.000-ik gyermeket. Nem lesz érdektelen jelen alkalommal a gyermekneveléssel röviden foglalkozni.

Sehol a világon nem bánnak oly hidegen, közömbösen a gyermekkel, mint nálunk Magyarországon, illetve különösen hazánk fő és székesfővárosában: Budapesten. Sehol a világon nincs oly sok elhagyott, kitaszított, utcára kitett gyermek, mint nálunk, különösen Budapesten. Nyűg, teher, iga a gyermek némely szülőnél. Elhanyagolja, napokon át alig részesül szülői gondozásban, úgy bánnak a szülők a gyermekkel, mintha nem édes gyermekük, vérük volna, hanem kezükre bízott idegen, mostoha gyermek.

Itt nálunk Pesten, a külváros részein ha végig megy az ember s látja azokat a csenevész, piszkos, nevelésben nem ré-

szesült kicsiny gyermekeket, elszorul a jobb érzésű ember szíve s önkénytelenül felveti azt a kérdést: Hat nincs ezeknek a gyermekeknek szülője? Nincs annak a csöppségnek édesanyja, édesatyja? Nincs egy jobb érzésű valaki, aki felkarolná azt az elhagyott teremtet, nevelné, oktatná, gondját viselné? . . .

Igen, ilyen szájalomra méltó alakoknál így szól az ember, ilyen kérdéseket vet fel önkénytelenül a mai században, a XX-ik században, a műveltség, a haladás századában.

Ennek eredményezője az, hogy ma oly sok a bűnös, a gyilkos, a tolvaj, a rabló. Nincs is mit csodálkozni, ha rossz útra tért gyermekekről hall vagy olvas az ember. Mondom, nincs mit csodálkozni, hisz az ember a rosszra inkább hajlandó, mint a jóra. Inkább enged a sátán kísértésének, inkább annak szavára ballgat, mint a jó Istenre, hogy az ő parancsát követné.

Nem részesülván az az utcán nevelő-

dő gyermek nevelésben, hamar elromlik; látván pajtásai, ugyanoly helyzetben levő gyermektársai cselekvéseit, durvaságait, elszokja, eltanulja s idők folyamán a hazának nem büszke, hanem megvetett személyei lesznek.

Emberiség! Huszadik században élő emberiség! Tegyétek gondolat tárgyává a gyermeket és annak nevelését. Jobb érzés lakozzék már egyszer szívetekben, ne csak önmagatokkal, ne csak a gyomrotokkal és zsebetekkel foglalkozzatok és gondolkozzatok: hanem több gondot és figyelmet fordítsatok azokra az elhagyott, csenevész, kitaszított, árva teremtetekre, a gyermekekre is. Vegyétek oltalomba, részesítsétek oly nevelésben, amelyben részesülve büszkékké lehettek reá, büszke lehet reá mindenki, legyetek apa helyett apává, anya helyett anyává. Kövessétek Jézus Krisztusnak, az Üdvözítőnek szavait, aki így szólott: „Engedjétek hozzám a kisdedeket, mert övék a mennyeknek országa!” . . .

Dicséretre méltóan cselekedtek, akik

T Á R C A.

Balaton.

Irta: **Ádám Éva.**

Az Adrián vagyok. Szürke, ködös, beteg az ég, a föld, a tenger s olyannak látszik az élet is. Nagy perspektívák nyílnak meg a lélek előtt, a tenger láttára. Akinek ereje van, azt fokozza a tenger végtelensége; akinek ereje nincs, ilyenkor érzi meg gyöngeségét, céltalanságát. A tenger mellett eltörpül minden s aránytalanságba vesz. Csak egy nem törpült el lelkeszemeim előtt, amint ezt a fáradt, lomha, beteg vizet nézem. S ez: a Balaton.

Igen, a Balaton.

Erről kell pár szót szólanom. Pár nap előtt még a balatoni partok mellett hajóztam. Ott tartották ugyanis a vidéki hírlapírók országos nagygyűlésüket. Erről beszéljek-e, vagy arról, ahogyan a 200 tagú hírlapíró testületet a Balaton mentén fogadták?

Maradjunk az utóbbinál.

Budapestről indult a társaság. Vonatra se

kerültünk, már valahány jó barát volt. Vidám, kedves, bohém nép, aki ha kell, el tudja fedelni azt, hogy otthon gondban, bajban él. Kollegái között van, ahol hiába affektálna az egyik. Nem is teszi. Talán ezért oly fesztelen és kedves a hangulat.

Csodálatos! Milyen sok a fiatal újságíró. Országos nevé, ismert emberek mellett egy egész rajongó ifjú gárda, kik előtt jövő áll. Valami jóleső, kellemes meleg érzés, látni ezt a sok, ezt a merész szárnyalást. Vajjon célhoz ér-e ez a sok fiatal lélek, aki remél, aki dolgozni akar másokért?

Vajjon visszük-e előbb az emberek jó létét ezzel a cselekvés vágygyal?

No de térjünk a dologra.

Siófokon szálltunk ki a vonatból. Esős, bús idő volt, de azért megfürödtünk. Bársonysima, kedves langyos habok simogattak. A talaj olyan, mintha fehér rózsá leveleken járna az ember. Sokat olvastam, hallottam a Balatonról, de az mind nem ér semmit. A Balatont látni kell. Rendkívül meglepett a nagysága. Egészen tengerszerű a hullámjátéka, apálya, dagálya és mégsem tenger. Nem érzi az ember azt a nyo-

masztó érzést, melyet olykor a tenger rettenetes nagytömegű vize ébreszt. Kedves, könnyed, álmódó hangulat simul a lélekbe. Ha nem is látjuk, de tudjuk, hogy amott vannak a bájos, szelid, csodaszép egyszerű zalaí, somogyi, veszprémi partok. A balatonkultusznak leglelkesebb híve, apóloja, lelke Dr. Öváry Ferenc orsz. gyeképviselő. Ennek az embernek a lelke szerelmes a Balatonba. Csupa rajongás a szava, csupa melegség, amikor az ő szép Almádijáról mesél.

Hosszas lenne itt elsorolni azt a végtelenségig menő kedvességet, melyet az újságírók fogadtatására kifejtettek a Balaton mentén. Siófok, Almádi, Balatonfüred, Földvár, Bádacsony, Keszthely, Hévíz. Csupa virág volt az útunk, csupa szívélyesség. Az almádi és füredi két kath. pap olyan közvetlen, kedves emléket hagyott — lelünkben, hogy bizony-bizony szinte könnyeztünk, mikor utánunk kiáltott a hajóra: jöjjenek vissza!!

Ilyen szimpatikus, kedves emberek közé szívesen visszatér emlékezetünk. Üdv. nekik innen a borongó Adriáról.

Sietnünk kellett tovább. Mindenütt virág,

OBERBAUER A. UTODA

BUDAPEST, IV. VÁCI-UTCA 41.

: a legjobb hírnévnek örvendő és legrégibb egyházi szerek, ruhák, zászlok stb. gyára. :

Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

felállították a gyermekmenhelyeket. Dicsőret, elismerés illeti mindazokat, akiknek szívében, lelkében fekszik a polgári kötelesség egyike: a gyermeknevelés, a gyermek megmentése az elzüllesztől, az erkölcsi züllesztől.

Babér, pálma övezzék azok fejeit s jótettükért az Úr Isten áldása kísérje őket lépten-nyomon, azok pedig, kik már a földben nyugszanak, adjon az Úr örök nyugalmat, az örök békeesség legyen jutalmuk, mert nincs szebb cselekvés, mint megmenteni a gyermeket a pusztulástól, az elzüllesztől.

Mentsük meg az elhagyott gyermekeket!

Mentsük meg az elhagyott gyermekeket, mert ez által a jó Istennek kedves cselekvést teszünk. Mentsük meg őket, mert sokan vannak még, elég példa reá az az 50.000 szám, ahányat a gyermekmenhely felvett. Mentsük meg őket, részesítsük jó nevelésben, hitben, vallásosságban neveljük fel, hazaszeretet, felebaráti s Isten iránti szeretet magvát hintsük a gyermekek szívébe, lelkébe. Ha ezt tesszük, úgy nemcsak jó cselekvést gyakorolunk, hanem a jó Isten áldását is elnyerjük.

Aki oly ujságokat vagy más iratokat olvas, melyeket vallásellenes emberek írnak, saját lelkén követ el öngyilkosságot. *Stolz Albán.*

emlék, bál, bankett várt s nem tudom, melyik volt kedvesebb: ez a lelkes bohém csapat-e, vagy a Badaesony tetején megnyitott közgyűlés, ahol Szávay Gyula poéta lelke uralta a társaságot.

A Kisfaludy szerelmek szép emlékeit megrögzve nézegettük s bizony-bizony „Balatoni szerelmek” cím alatt új könyvet lehetne írni fehér lótszokról, leányokról, barna fiukról, szőke fiukról: A fogadtatásban azt hiszem Keszthely járt elől. Nem a szívéllyességben, hanem az ünneplésességben. Hiába: Keszthely város, amelynek rendelkezésére áll sok minden. Hajónk elibe 100 gyönyörtelen felvirágozott, fellobogozott csolnak evezett. Elsőnek a Szalkay színtársulat, virágokkal, dalokkal üdvözölt a vizen és 100 csolnak ringatózott mellettünk. Fejedelmeket nem lehet szebben fogadni, mint minket a keszthelyiek! A partokon ezer meg ezer ember állt sorfalat és egymást érte a tiszteletünkre rendezett ünnepeit.

Mánap Hévizre rándultunk. Héviz!

Milyen csodálatos egy hely az! Feketeszürke, hamvas meleg víz. Tetején itt-ott egy-egy úszó virágsziget. Fehér lótszok, fehér lányok a vízben.

Piros lótszok, piros asszonyok . . . Csodás összevisszaságban mosolyognak.

Minden itt marad tollamban, ami a Balatonról szép a lelkemben. Emlék. Azzá válik minden, mi szép volt. Új emberek, új tengerek vannak körülöttem, de a Balaton, mint egy esőndes álom elikér az idegenben. Jónapot Szerkesztő úr! Látja: nem tudok tárgyilagos enni . . .

Misera plebs . . .

Régóta kővályog tejemben a fenti kifejezés, melyet ez időszerint egy testületre se lehet annyi joggal alkalmazni, mint épen a papságra. Nehezebb és küzdelmesebb korban nem élt papság, mint a jelenkori; s feladata nagyságához soha sem volt nyomorosúságosabb helyzetben, mint mi vagyunk. Anyaszentegyházunk, főpásztoraink tőlünk várják és követelik, hogy az új pogányság s a babiloni erkölcsök labirintusából mi legyünk Ariadne fonalai; a hitközöny és dermedtség jégmezőin is tüzet gyújtunk; az állam a felforgatók elleni küzdelemben ami kopott talárukba kapaszkodik; a kivándorlásra készülőknek a mi ajkunkkal kiált mementőt; a szövetkezeti eszme ezer tüsurátsait mi érezzük legjobban, s ha a régi sebek, a régóta lappangó kelevények most egyszerre fakadnak fel és mindenik seb nem gyógyul gyorsan, vagy épséggel gyógyulni se akar, mi vagyunk s szerencsétlen kuruzslók, kik rosszul kevertük a bajjait.

A csüggedés legszomorúbb pillanatában is szentül meg voltam győződve és e meggyőződéssel zárom le majd utolsó álomra szeméimet, hogy az egyensúlyt veszített világrendbe szent vallásunk eszméivel és eszközeivel csak velünk lehet a gyógyító szerszom beőjtani. Nélkülünk és ellenünk lehet sebet vágni, metszeni, de gyógyítani nélkülünk soha. Elismerik ezt lépten nyomon, intik, figyelmeztetik is erre a papságot unosuntalan. De ha a papságtól nagy feladatokhoz közreműködést várnak és várhatnak is joggal, képesekké kell tenni őket e feladatok megoldására.

Segítsenek nyomorosúságunkon!

Az alsó papság jórésze anyagilag elesett, tengődő, máról-holnapra kenyérért küzdő proletár lett. Napoleon is csak egy háborút viselt ehez, didérgő, rongyos sereggel; az első harc után ellátta és felruházta seregét; mert a természetese ez az sügta neki, hogy fáradságot és küzdelmet csak erős ember bírhat. Éhes népben az üres szél is kárt tesz.

Az új kongrua törvény cifra harisznját hozott nekünk, de én egy fillért sem találtam benne. Nincs tragikomikusabb teremése a társadalomnak az anyagiakkal küzdő papnál. Sajtóra, templomokra, missziókra, szanatoriumra, kórházra, menházra, jó könyvekre, adakozásra szólítjuk hivatelt s a legelső, aki nem ad, mert nem adhat, a pap.

Szegény embernek könyörgés a szava. Illés prófeta szavára megnyitlak a felhők, de az emberek szíve keményebb masszából van gyúrva. Nem, hogy a megye, de még a faluházán sem tudunk valami üdvös dolgot keresztül vinni, mert a súlyunk kevés, a szegény pap szava nem imponál a falú eszeinek. Ez a tehetetlenség tudata zibbasztja a lelki erőt is; lohasztja a zelust.

Nehogy felreértés támadjon, s valaki fenti soraimat lappangó kurukodásnak tartsa kegyes főpásztorunk gyémántfényes s viaszpuhaságú itéletével szemben, melyben a papság egy részének mozdulatlanágáról szól; sietek leszögezni a tényt, hogy a mozdulatlanág fogalma nem vonatkozik a szegényebb sorsú papságra; mert eddig elé — jó átlagban számítva — épen a szegénysorsú papság volt az, mely küzdött és bizva-bizott, de a mely sokáig vagy a végtelenig nem bírja, mert az anyagi gondok alatt, ha nem segítenek idejében, összeroppan. Erre a papságra — s ehhez számítom az erdélyi egyházmege papságának túlnyomó nagy részét, — nem vonatkozhatik a főpásztornak szelidségében is sujtó kritikája, mert ha egyik-másik

papjával nincs is megelegetve, de általában nincs is miért röstelkednie, mert nyugodt lélekkel mondhatom, hogy az egyházmege papsága első sorban áll a keresztény restaurációért folyó harcban. Van elég bepillantásom más egyházmege viszonyaiába is, bátran, érzérettel s hiúság nélkül állíthatom, hogy az erdélyi papságnál lelkesebb, munkaszeretőbb nincs. Az egymás megbecsülése, a testveri szeretet és ragaszkodás példáiért pedig egyáltalában nem kell a Királyhágon tútra fáradnunk; „a febris canonicus” pedig nálunk egyenlet háromszáz ismeretlennel.

És hogy ész, szív és szent akarat ma még oly keveset tud kivívni, elérni, annak egyéb okok mellett nagy oka a mi szegénységünk. Nincs meg az az erőnk, hogy a szónak súlyt is adjunk; a koldus ember beszédét, ha követel, ha vádol csak könyörgésnek, csak sirásnak veszik s könnyen elbánnak vele. A politikai és társadalmi országos és vicinális nagyságok előtt gyenge sakkfigurák vagyunk. Nem a pénz, nem a vagyon teszi az ember értéket, de a világ előtt ennek van tekintélye és súlya.

A tanítókat tetemes része; a jegyzőket valamennyien; az adóhivatali, penzügyi, megyei, bírói, vasúti hivatalnokokat aránytalanul felettünk állanak. Egy, legjobb esetben négy polgárit vevett vasúti raktárnok 35 éves korában mártóbb fizetéssel bír, mint a mit ami beneficiumuk hoz, és ezeknél az állásoknál mennyi a mellékjövedelem, mily szép és független az előhaladás, a betegsegélyezés, a rokkantsági ellátás, a nyugdíj! Ott vannak száz papok idegen ajakkal, kevés munkakörrel és felelőséggel, valóságos mánások hozzánk képest. Már a dézsmaváltással leszedtek előttünk a tejfelt; most pedig ugyanannak az államnak segélyével, mely a 800 fros kongruával koldusarisznyánkat patentirozta, felemelték alapfizetésüket 2400 koronára, s nyolcszor ismétlődő háromvenként esedékes 500 koronás körpótlékkal, 25 éves működés után 6400 koronás fizetést fognak élvezni. Oly fényes megoldás ez, minőről a mi lelki unokáink sem fognak álmodni. Ehelyett adósodunk s lelki erőnket, munkavágyunkat a gondok örök szét s ha a nyomorékon nem segítenek idejében, a kath. papság a domború és homorú tükör két karikatúrás végtét fogja mutatni; az egyik rész nem dolgozik, mert beatí possidentes; a másik rész már nem képes dolgozni, mert megörödlött az anyagi gondok súlya alatt.

Ma kedves és hálás téma a papságon vesszőfuttatást végezni, de ritka mint a fehér holló, aki a forumon is beismerné, hogy előbb tisztességes ellátást kell biztosítani annak, a kitől nehéz munkát kívánunk. Ha a kongruacsinalók közül csak egy is megkísérelte volna a 800 forintos minimumból megélni, talán tíz évi vajadás után nem lennők ott, ahol most vagyunk.

A tudományos pályákon óriási túltermelés van, míg mi a papi pályára esalogatjuk esemegével az ifjúságot s a szemináriumok mégis félig üresek; s a jelentkezők egy része próba szerencse vadász. Pedig a szülők és ifjak jó része még nem ábrándult ki teljesen abból a régi illuzióból, hogy a papi pálya gondtalan megélhetést biztosít.

Nem kell bizonyitanom, hogy a lelkészkező papság túlnyomó fele igen szegény családból származik. Hazulról örökséggel vonulni be a parochiára keveseknek adatik meg. A legtöbbrre a míg a gimnáziumot és a teológiát kijárja, reá költik a szülők vagyonkájuk javát, azzal az édes szülői lemondással, hogy öreg, tehetetlen korukra meghuzzák magokat papfiuk mellett; s ha van hajadon nőtestvér, az is a szülőkkel

megy; a pap háza lesz a szülői ház, a szét-szóródott testvérek pihenője, vizsgálatója, segítője. A papra is áldás, ha szegény háztartását aggodalmas szeretettel a jó édes anya vezeti. Csak legyen miből! És itt kezdődik a keserűség; a pap fájó szívvel látja, hogy öreg szüleinek nem adhatja meg azt a gondatlan öregséget, a mit tőle elvárna. És a szegénységet is, a gondokat is palástolnia kell, nehogy az öregek, kik koruknál fogva is érzékenyek, fővénységnek vagy reájok-unásnak vegyék. Az öregek betegesek, ápolni kell, orvosolni kell, de miből? Hány papot ismerek még, kinek kora özvegyiségre jutott nőtestvérét s annak árváit kellett házába befogadnia, hacsak nem akarta az utca hagyni s földönfutókká lenni.

Sok reménnyel, de üres zsebbel várjuk ki-nevezésünket az első „beneficium”-ra s amint átlépjük leendő működésünk küszöbét, elfogja lelkünket a „horror vacui”. Csupa üresség! A lakásba butor kell, a fizetés pedig havi, negyedévi, vagy félevesi utólagos részletekben jó, addig élni kell; megkezdődik a kölcsönzés, hogy soha többé véget ne érjen. A legtöbb szegényszármazék szüleit papot mindjárt a belépés-nél fogadja a veszedelem; s a legtöbbet sodorja is magával, mert még szalmaszál se kínálkozik a menekülésre.

Nem tudom, nem is sejttem, mikor sőt le-reánk a segítő nap meleg sugara, de addig is önmagunkon kell segitenünk. Annyi értelemmel és erkölcsi tökével, amennyit egy egyházmegye papsága képvisel, lehetetlen, hogy ne tudna segíteni önmagán. A segítség egy módját, ha a szerkesztő úr bírja türellemmel, valamelyik közelebbi számban előterjesztem.

Lazaroni.

Milliók sajtó céljára.

(Hathatós módszer a sajtó-mizéria megszüntetésére.)

(Folytatás.)

Nem merem indítványozni, hogy miután Péternek ilyenformán meg kell élnie 1500 koronából, éljen meg Pál is, sőt minden egyes lelkész.

Tudván tudom, hogy minél kisebb valakinek a hozzá való anyagi tehetsége, rendszerint annál fejlettebb a jöteknysági erénye; minél többet kell nélkülöznie, annál tökéletesebb az önmegtartózkodási, lemondási képessége és viszont; kívánsággal tehát csak addig merek elvenni, hogy az 1600 koronánál nagyobb javadalmak, minden további 100 korona jövedelmükkel tartanak meg 30%-ot és csupán 70%-ot áldozzanak a nemes célra. E szerint akinek 170 korona az 1600 koronán felüli jövedelme, ad 100 és 70 koronát. Szóval 100 koronát és annyiszor hetvenet, ahány száz koronával haladja jövedelme az 1600-at. Mint bárki könnyen utánszámíthatja: 6600 korona jövedelemmel a javadalmak részére 3000 korona maradna, tehát éppen kétszerese annak, amiből legtöbb paptársának meg kell élnie. Ennél a 3000 koronánál többet aztán az egyszerű lelkészek közül senki se tarthatna meg, habár tíz vagy még több ezer korona volna is a tényleges évi jövedelme az egyháztól nyert beneficiuma után. Igaz, hogy e szerint Péter csupán száz koronát adna, Pál ellenben háromszázszázat. De nem azt kell nézni, ki mennyit tart meg. Így könnyebben lesz az áldozatkészség mérvét megállapítani. Egyszerűen úgy kell venni a dolgot, mintha egy éven keresztül az összes papság közös asztalról táplálhatnák,

teljesen egyforma ellátásban részesítenék, akárcsak — mondjuk — szentgyakorlatok alkalmazásával szokásos. Abban pedig aztán valóban nincs egy csipetnyi papi szellem se, aki ezt önmagára nézve türehtelen igazságtalanságnak tartaná. Mengengedem, hogy akinek 8—10 ezer korona az évi jövedelme, igényeit e szerint fejlesztette ki. Ám ha azokat most egy végtelenül fontos, szinte életkérdéses, mondhatnám szent ügy érdekében egy rövid évre koeceálja és a kisebb rendelkezési összeghez alkalmazkodtatja, — csak keresztényi és papi becsületére való hősiesség cselekedetét végez. És én jót merek állni, hogy ezen magamegszüktése miatt azért egyetlen paptársamnak se kell éhenhalnia, sőt még talán rongyoskodnia se abban az időszakban, amelyben.

Az egyszerű lelkészeket illetően tehát ebben kellene megállapodni.

Kanonoknál, javadalmak apátoknál, szóval dignitáriusoknál a megélhetés összegét 5—6 ezer koronára lehetne tenni. Püspököknél 40—50 ezerre.

Ily módon — hozzávetőleges számítás szerint — összejönne egy év alatt több mint négy millió korona.

Nos hát ez már valami, sőt nagy dolog. Mi több, ha nem családomban, elégséges eszköz a kivánt cél eléréséhez. Pedig az a cél főszégsen nagy és mindnyájunkat közelről érdeklő.

Hát akkor nem volna észszerű és érdemes ezt az indítványt elfogadni? Sőt nem volna egy kissé kötelességbe vágó is ezt megtenni? Vajjon egy rövid esztendő nem lehetne közös asztalnál kihuzni? Ugyan miért nem? Szeretnék egyetlen komoly ellenrevert hallani. Azért talán, mivel a kisebb javadalmak, a kikiggyis majdnem nyomorognak a drágasági viszonyok miatt, kénytelenek volnának adósságot csinálni? Ha erről egyáltalán szó lehetne, én inkább a javadalmazás felsőbb fokain álló, tülígényes indívnok felől tenném föl azt. Ámde szánni nem igen szánnám őket, mert nem a kénytelenségtől üzenének, hiszen az élet igazi szükségleteinek fedezésére valót lám bővebb mértékkel mérve kapták ki a javaslatban, mint paptestvéreik legnagyobb része.

Es ha mégis megtörténnék? . . .

Nos, ha megtörténnék, azért nem halnának bele. A következők évből kiheverhetnek a bajt. Sőt mást is mondhatok. Ugyanis egy nagyobb javadalmasnak talán illenek valamelyes megtakarított vagyonának is lenni, mert kinek legyen, ha az olyannak nincs? Ha még sincs, — csak jöteknysági vagy pazarló erénye miatt nincs. Ha az előbbi miatt, — nem kell őt féltetni, mert Deus providebit. Ha az utóbbi miatt, — nem érdemes őt féltetni, mert lám ezen nemes célú önmegadóztatás nélkül se tudott anyagilag zöldágra vergődni. Vagy tud valaki bánni a pénzzel, vagy nem. Ha tud, úgy egy éven át a kevesebb költségre valóval is be fogja érni, mint anyagi paptársá bérei (hiszen majdnem tisztán esetlegesség, hogy valaki négyezer koronás plébánián ül és nem ezerhatszázason); ha nem, — anélkül se boldogul. Felig-meddig az utóbbiak közé tartozom magam is. Ha valamelyik évből egy vagy két százkoronással kevesebb a jövedelemem, azért adósságot nem csinállok ugyan, de tőkét gyűjteni se tudok, ha egy-két százszal több. Az ilyen magamfajtaikat tehát nem tudom sajnálni.

Széchenyi István gróf, aki nagy dologért nem csak szónokolni, hanem cselekedni is tudott, képes volt egy évre az egész jövedelméről lemondani.

Még azt sem kötötte ki, hogy a pusztá mindennapi kenyere meglegyen. Nos, nálunk is

csupán egy évi jövedelemről, sőt ennél hasonlíthatatlanul kisebb dologról, mert tulajdonképpen csak egy évi, félig-meddig fölöslegről van szó, miután előre felretettük és lefoglalhatatlannak minősítettük azt, ami szerény megélhetésünk biztosítására szükséges, hogy senkinek terhére ne essünk. Hát mi, Krisztus tanítványai még ennyire se volnánk képesek? Attól felünk talán, hogy emiatt majd egyéb jó célokra kell szennvednie? Semmit se aggódjunk most azon, csak tegyük ezt, mert ez a legszükségesebb és ennek mindnyájunk egyesült áldozatkészségére szüksége van. Ha ezen egy év lefolyása alatt egyházi pénzből nem kerül rá költség, — hát nem építünk egyetlenegy templomot se. Elhagyjuk a következő esztendőre s akkor inkább kettőzött buzgósággal látunk hozzá. Ha nem kerül rá annyi, mint más években, hát valamivel kevesebbet alamiználkodunk; az utiköltséget nyakunkra járó örökös utazóknak (magyarán dologkerülőknak) busás utiköltség helyett az egyszerűen valami kezűgében levő Bedekkert adunk; a glaucektyüs, orchidea-illatszeres koldulóknak pedig egyáltalán semmit se. Szóval megváltoztatjuk az alkalmakat és csak helyes irányban jöteknonykodunk. Ne busuljunk, ennek az évnék sáfarkodásáról azért el fogunk tudni számolni egykor, talán könnyebben, mint egyéb évekről. Legfontosabb feladatunknak most azt tekintsük, hogy azt a négymilliót a jelzett módon összehozzuk.

Ha megtesszük az ideit, úgy a jövő esztendőtlől kezdve — hogy valami megfelelő mondjak — akaratunkkal ellenkező irányban még a madár se röplülhet messzire ebben az országban. Mert olyan tagokat csinálhatunk, melyek minden konkurenciát kivevethetnek. De csakis így és nem filléreskedéssel!

(Folytatjuk.)

Lelekgyakorlatok Kadicfalván.

Résztvevők:

1. Kiss János farkaslaki, (gyónásra),
2. Kiss András oroszhegyi,
3. Oláh Károly szenttamási,
4. Tamás István szentkirályi,
5. Orbán János szerkeszturi,
6. Oláh Dániel kadicfalvi,
7. Szabó Dénes bordosi,
8. Kedves Péter hremetei,
9. András Péter hkarácsonfalvi,
10. György Lajos vágási,
11. Simon Sándor keményfalvi,
12. Mihály Domokos atyhai,
13. Bochkor László varsági lelkészek.
14. Gégő Simon marosvásárhelyi,
15. Dézsi Lajos szudvarhelyi, (gyónásra),
16. Merza István szudvarhelyi,
17. Takó Albert zetelaki,
18. László Imre győszentmiklósi segédlelkészek.
19. Kovács Gergely kispap.
20. Fuchs Gusztáv sztlleleki pl. (gyónásra).

Fenti csapat 26-án este a vizionlátás örömeit élvezte, mikor a bicikli-posta levelet hozott. A levél püspök atyánktól érkezett és ezek voltak bele írva:

„A kadicfalvi plébánián egybegyűlt kedves testvéreket a távolból szeretettel üdvözlöm s a kegyelem napjainak erélyen beható s a hívek gondozására is kiható eredményeért imádkozom. Egy kincsünk van, amelyet el nem vehet senki sem: s ez a tiszta öntudat s az annak nyomán fakadó belső lelki összhang. Ezt igyekezzünk megszerezni, megtartani, megővni. Szerető püspök atyjuk G. Károly s. k.”

Ennek a levélnek mélyeséges hatása alatt

kezdődött a lelkigyakorlat. Még a szentgyakorlatokban is sokszor érezhetni a sablont, mert ugyanolyan hely, azonos témák, az éveknél visszatérő napja, jezsuita páter stereotip háttal vannak az emberre.

Kadicsfalván a falú nagy esőndje, a szerény papilak, mögötte a tágas kert, idillikus mezőben fényűző kis templom, friss hátteret adnak a kegyelem forrásainak. És ebben a templomban, hol az igazságok csak egyszerű köntöst kapnak, mert egyszerű a népek is az esze, megeseődültek a „nagy gondolatok“. A mi jó spirituálisunk a lelkek idomításának finom mestere. Mindjárt kezdetben azt kereste, a mi után Rousseau, Göthe kiállítottak: „adatok nagy gondolatokat.“ Nagy gondolat nélkül nincs kultúra, nincs kiválóság, nincs lelkiélet. És beállította a nagy gondolatok közé a pap munkáját, a bűn utalását, az imát, a bánatot, az áldozatot, Jézus Krisztust s a boldogságos Szűzet. Az embert, ki természeténél fogva is nagyságra törekszik, végigvezette a nagyság létráján és hogy a papban nem góg, nem nagyravagyás e törekvés, — igazi nagyságunk felállította az alázatosságot.

Legideálisabb a kispap. Istenem, mennyi lelkesedéssel léptünk az életbe! De az élet szárnyainkat megtépdeste, a realizmust is megismertük; és most közel tíz év után, mikor ugyanazon ajkók hirdetik oly szépen a nagyságot, mintha ismét visszatérne az idealizmus, a régi tűz lelkeinkbe.

A boldog reminiscenciák mindvégig lekötötték kedélyvilágunkat. A mi kedves Dani barátunk gondoskodott arról, hogy visszazavarásoljon a papnevelő kedves emlékeit és mi elfeledtük az otthont, a mezőt, az aratást. Itt talán bővebb volt az áldás, melyből kijutott a kadicsfalvi népek is, melynek lelke Fuchs piébenos hintette az igazság magvait, ezt pedig a Spirituális úr öntözgette az ige jötekonny esőjével.

Hanem hát ez is véget ért. 29-én búcsút vettünk lelkiatyánktól és egymástól.

Nem éppen a Blieriot aeroplánja sebességével röpitettek nekünk a „Pétörke“ „bogosai“, de szerencsésen megérkezünk a végállomásra. Úgy látszik azonban, hogy nem jól imádkoztunk a Spirituális úrért, mert az ő kocsijának kereké, megúrná a sok sablonos forgást, — kikivákozott tengelyéből. Hirtelen egy kis szenzáció verődött össze Údvarhely közepén rendőrből, szolgabíróból, csendőrből. Lám-lám! mégis csak szerencsésebbek az az agyongyalázott „bogosok.“

Hanem kísérje a jó Spirituális urat üdülő-útjára őszinte lelkünkől jövő szerencse-kíválatunk.

A kegyelmes püspök úrnak következőképpen köszöntük meg jóságát.

„Nagyméltóságodnak Kadicsfalván lelkigyakorlatokat végzett fia hódolattaljesen, hálatelt szívvel köszönik Nagyméltóságodnak, hogy a kegyelmek bő forrását megnyitani kegyeskedett számunkra. Szeretett Spirituális urunk mely gondolatai nyomán felfakadtak bennünk a tisztá öntudat s a belső lelki összhang, miket Nagyméltóságod kegyes soraiban oly kedvesen intencionált. Most, midőn a legnagyobb s legtisztább lelki nyugalom s belső béke érzései között szétoszunk, hogy hiveink közé vigyük az itt nyert gyümölcsöket, egyszersmind elvisszük imádságos lelkünket, mely Nagyméltóságod munkás életeért soha sem szünik meg imádkozni. Nagyméltóságodnak legalázatosabb fiait.

Kadicsfalva, 1909. jul. 29.

Dr. Papp Miklós †

Letörtött újból egy ifjú élet reményteljes jövője. Meghalt kiadónk, Papp György egyetlen fia. Mennyi fájdalom fér meg ebben a rövid pár szóban! Benne van az ifjú lélek csalódása, ki ambícióval küzdött ki már-már magának az életet. Benne van az apa mélyeséges szenvedése, ki egy élet munkájának értékét adta ezért a letört reményért. Benne van az a szívet tépő fájdalom, a mely úgy dúl az apa szívében, mikor frissen hantolt búséges hitvese mellé helyezi ritka jó lélekkel s mélyen élő szeretettel megáldott egyetlen fiát. Benne van a család mély gyásza, mely ebben az ifjú hajtásban várta jövendő büszkeségét. És a kérlelhetlen halál ennyi reményt, ennyi várakozást szakított ketté pár nap alatt. Lapunknak s olvasóinknak e nagy csapást erkölcsi kötelességből kell osztania azzal a mélyen sújtott apával. Talán a megosztott régebbi és mostani seb, a kettős fájdalom nem fog olyan rettenetes súllyal nehezédni szívére, ha segítünk azt hordani nemesak részvételt, de keresztény szeretettel. És ha Isten úgy akarta, hogy letörjék házának legfőbb disze — jó hitvese; hogy elhervadjon ifjú gyermekével annyi szép reménye: imádkozunk együttesen, legálább neki, a családfőnek, repkény és virágok nélkül maradó törzsek adjon a nagy csapás után hasonló nagy lelkierőt. Fájdalmát a gyászoló apa a következő szép jelentésben adja tudunkra:

„Rövid pár het alatt már harmadizben kell éreznem az Isten sújtó kezét. Előbb elvesztettem szívem boldogságát: feleségemet, utána az öfeletti bánatában elhunyt szerető nőtestverem, most pedig megfosztott a sors egyetlen reményesemtől, fiamtól, akiben biztam, akitől reméltem, hogy szegénységgel, küzelemmel és bánattal teljes életemben az ő előmenetelen, az ő haladásán, az ő feltett reményeségeinek megvalósulásában kárpótlást, vigasztalást, örömet fogok találni. Nem így történt.

F. év és hó 31-én déli 1 órakor meghalt az én büszkeségem, az én szeretett gyermekem, s az alóított igaz szívű testvére, sógora és rokona: Dr. P a p p M i k l ó s ügyvédjelölt 27 éves korában alig öt napig tartó súlyos, de békevel türt szenvedés után, ártatlan lelket elátva az égi utavalóval: az Úr testével és verével.

Az én fájdalom nagy és örökkévaló. Nem létezik talán balzsam, mely azt enyhíteni tudná. Csak abban vigasztalodom, hogy nemsokára viszont fogom látni.

Földi részét f. évi augusztus hó 2-án d. u. 5 órakor temetjük a róm. kath. vallás szertartása szerint, halhatatlan lelkeért az engesztelő szt. mise augusztus 3-án reggel 7 órakor lesz az irtalmas nővérek templomában.

Kérem pályatársait, kérem barátait és tisztelőit, hogy mindkét végtisztességadáson jelenjenek meg.

Az örök világosság fényeskedjék neki!

Gyulafehérvár, 1909. július hó 31-én.

Papp György atya, Papp Ida, Papp Erzsébet nővérek, Papp Péter és családja nagybátya és számos rokonság.”

A temetés szép volt és könnyekigtható. Mikor a sárnál is elhangzott az utolsó Ave Maria, fölemelte szavát Dr. V a s s A l b e r t theologiai tanár és a következő világkí ható beszéddel bucsuztatta el egykori kedves gimnázista tanítványát:

„Ez a koporsó, melyet e nyílt sír fölött látok, mennyire bizonyítja az isteni Mester intő szavainak igazságát: „A mely órában nem is gondoljátok, eljön az ember fia.“

A Nébő hegyen álló Mózesnek helyzetét látom itt magam előtt, mert ez az ifjú is, kinek földi részei pár perc múlva összevegyülnek a földdel, csak látta az igéret földét, de oda be nem juthata. A szép pályára készülés hosszú, nehéz, küzdelmes éveit, melyeket az aranyifjúság a komoly, tudományos előkészítés mezején verejtekével öntözött, nem érthettek el az ohajtott célt. Biz' ez szomorú: „Csak egy lépésnyire vagyunk én és a halál.“ I. Kir. k. 20, 3.

Szomorú, mert, ha elfogy az élet egy hosszú szolgálattal, mint elfogy a másoknak világító, de önmagát fölemező faklya; ha lehull az élet fájáról a megsárgult levél, ez természetesen is érthető és elviselhető; de véges elménk fényének s gyenge szívének megnyugvásának körét felülmulja az, ha kialszik a világításra rendelt szövetnek majdnem abban a percben, melyben meggyújtott, ha az élet faja gyökerestől kiszárad éppen akkor, mikor már gyümölcsöket kellene hoznia, ha megszakad az élet fonala a nagy társadalom ama ifjú harcosánál, ki a tudomány fegyvereivel felövezve harcra készen állott, hogy, bárhol harsan meg a szolgálat csatájába hívó tárogató, a mások igaz ügyének, mint ügyvéd, védelmére indulhasson!

Ily gondolatok mellett állítlak meg pár percig síroddal, ügyvédjelölt kedves ifjú, egykori jóemlékü tanítványom, ki éppen 10 éve, hogy a középiskolai érettségim megszerzést s azután ügyvédi pályára előkészülve, doktori habérallal is felöveztek szende homlokodat, s most öt nap alatt ért meg arra, hogy egy szebb világ tisztá magasán lakói társaságába térjen vissza lakék, míg testedet ide hoztuk a néhány .héttel ezelőtt elhalt édes anyád porai mellé, a halottak eme néma városába.

Mindnyájunknak fáj tőlünk távozásod, kedves ifjú, de legmélyebben vérzi e koporsó feletti fájdalom atyádnak szívét, mert ő gyászba borult életének főnyörűségét, bús özvegységének enyhítőjét veszítette el benned, kit az Úr hatalmas karja eddigi nehéz pályádnak már-már elért célpontjánál, az édesen reményelt s ohajta várt jobb jövő küszöbénél sújtott le és akinek reményesége földi napjai elmúltak s kinek házává már a sötét sír-üreg lett. Arad nagy várost e picike hellyel eszelte ki.

De nyugodjék meg a bánatos atya fiának halála fölött, kit nagy gyásza hírül adásában ő maga „egyetlen reményeségének nevez, kiből bizott, kitől remélte, hogy szegénységgel, küzelemmel és bánattal teljes életének az ő előmenetelen, az ő haladásán, az ő feltett reményeségeinek megvalósulásában kárpótlást, vigasztalást, örömet fog találni;“ — vigasztalódjék, hogy csakugyan viszont fogja látni: „a z é l ő k n e k f ö l d é n.“

Fáj a testvéri szíveknél a testvértől valás, de e jó testvér a sír széléről is, kihült ajka esőkjával azzal vigasztalja őket: az én halálom elszakított tőletek, majd a ti halálotok egyesít velem titeket.

Mindnyájunkat a hit, ez a vigasztalásunkra égből küldött angyal vigasztaljon meg, mert ez a hit azt mondja, hogy e nagy világban a legkisebb és alig észrevehető változások épp úgy, mint a megrázó események nem esetleg történnek, hanem a mindenség Urának, a jó mennyei Atyának akaratából lesznek. A szellőknek lágy fuvalma, a harmatnak csendes leszállása épp úgy, mint a pusztító vihar és égi háború, mely villámokat szór, életünk csendes folyása és a boldog órák épp úgy, mint az emészto fájdalom

mak és halálos esapások, — az örök Kormányzó hatalmának engednek. S azért mindnyájunkat emlékeztessen Dr. Papp Miklós 27 éves fiatalnak koporsója arra, hogy halált hordozunk magunkban, oly halált, mely, mint a tűzhányóhegy hirtelen törhet ki s hamvaszthat el mindnyájunkat: tehát vigyázzunk és imádkozzunk, hogy ébren találjon az Úr, kiről írva van, hogy nem tudjuk mely órában jön el.

Te pedig Istenhez jutott léleknek porhüvely, nyugodjál oly csendesen e temető megszentelt földjében edes anyád porai mellett, a mint nyugodtál egykor itt e földön az ő edes anyai ölelésben, míg majd az élet és halál Urának serkentő szavára dicsőségesebb alakban új életre kelsz. Úgy legyen!"

H I R E K.

Innen-onnan.

Multkor Tusnádfürdőn ültem egy padon dr. Balás rektorral s az úton egy úr jött felénk, újságot forgatott kezében. Megállott előttünk, hődmézvársárhelyi tanácsos volt. A „Közművelődés“-t olvasta és pedig a tusnádi leveleket. Egyáltalában e levelek óta egymás kezéből kapkodják lapunkat.

Csikszentmártonon kocsiztam keresztül, feltűnő sok itt az ügyvédi iroda, mint üzletek, úgy állnak egymás mellett. A vidék központja. Távrolról látszott Szentgyörgy, azt mondják, ott a plébánia valódi palota. Mutogatják Szentimont s távrolról Csátoszeget, a templomok kívülről a rendet és csinýt hirdetik. Elzónáztunk Szentkirály mellett, hol a főesperes székely. Kár, hogy csak így távrolról tapasztalhattuk meg.

Feltűnő, hogy erre felé a vasútállomások mindenütt ott vannak, hol nem kellene lenniök, kocsizás nélkül kevés állomáshoz juthat az ember. Az egész vidék termékeny s gabonáját messze vidékre szállítja. (Ha ugyan marad főlőleg, mert — hál' Istennek, — még sok ám a gyerekszaj Csikban! Szerk.)

Verebesről csak annyit tudok, hogy ott minden második ember Kovács.

Tusnád. A nép jó és vallásos, újabb időben azonban mintha esés volna az irányban; az oka ennek talán a pap és kántor közötti feszült viszony. A templom ura magaslával és fasított környezetével az egész községet, a plébánia labirintyszerű épület. A templom szép és jóízűre vall. Temetője rendezett s a két sor fenyves mellette kedves sáthelye a lelkeseknek.

Lázárfalva. Filialis Kozmánsnak. Csinos temploma van, egy udvaron áll a gör. kath. kis templommal; berendezése a szükséges kívánalmaknak megfelel. Vannak kuriális udvarai. Az állami iskola a templom mellett van. Határa termékeny és jól művelt. A község mellett vezet az út a Nyergestőre és Torjára. Neha turisták is megfordulnak a községben.

Csikszentimre. Meglepő, hogy a vasútállomáshoz nem kell órányira kocsikázni. Sok a nyugalmazott pap, tanár és hivatalnok. A községben képeslapok es trabukó szivar is kapható. A nép vallásossága ferde irányú, kár, hogy a nagybirtokos rossz szellemével kezében tartja az egész községet, a hamis eskü nagy betegsége a népnek. A plébános buzgó működése a betegség gyógyítására terjed ki. Temploma meglepő csinos és tiszta. A nép bőkezű adakozását hirdeti a templomban minden. Deszkagyarából, mint sok községben erre felé, csak az égésből megmaradt kémény áll fenn. A nép

munckás és szorgalmas. A plébánia üdülőhelye mindig egy-két klérikusnak.

Kozmás. Alesik déli részén fekszik. Nagy terjedelmű határa, hatalmas temploma, annak bár régi, de értékes felszerelése; a papilak azt bizonyítja, hogy jómódú, szorgalmas és istenfélő nép lakja a községet. Sok nagytekintélyű tudós férfi került ki a községből, kik büszkén vallják magukat „kozmasinak“. Kár, hogy nagyobb folyó vízben szűkülökdi. Egy éve a „Hangya“ itt is beállította fiókzövetkezetét, de nincs ez a nép hasznára, mert azóta az alkoholfogyasztás szaporodott. A plébános igen szives ember, valódi atya a népnek. Ragaszkodnak is hozzá hivi. Szép kirándulóhelyei a Jagató, Nyergestő, Hipatak, Dékán, hová a község intelligenciája együttesen többször kirándul hűsülni. A tagosítást a nép nem óhajtja, sőt határozottan állást foglaltak ellene, ami az állattenyésztést nagyban megkönnyíti.

Kézdivásárhely. Érdekes speciális székely város, kövezete még rosszabb, mint Fehérváre. Most meg petroleum lámpák pislognak éjjente, ha ugyan el nem lojják mindenestől. Hetivásárai nagyszabásúak s arról nevezetesek, hogy a falusi atyafiak onnét hazafele csak részen indulhatnak el. Az állomástól a városba csak portengeren át lehet elerni. A kereskedés az örmények kezében van, kik itt belsőleg választások s sokat áldoznak templomra és egyéb jótékony célra. A templomon meglátszik az oltáregyesület működése. Gimnáziuma domináló épület. Háromszéknek központja annyira, hogy a háromszék ember még más kerületből is ide haza jár vásárolni. Csatornázása a legprimitívebb s hogy ha a Nemere nem járná végig, már sokszor elpusztította volna a ragályos betegség.

Szentkatolna. Legközelebbi kis falú Vásárhelyhez. Sok kuriális épület és birtok van itt, melyek egy ecessé hasznára sincsenek a kepeből élő plébániának. Itt is, mint minden székely községben az intelligencia egy ecessé sincs segítségére a lelkeseknek, sőt... Temploma nagyon kedves és tiszta, mellette a temető, melynek rendezése, faültetése a fiatal plébános izléses munkásságát hirdeti. A nép rendkívül szorgalmas és munkás, kár, hogy az alkohol itt is pusztít. Vasútállomása elég közel van. Az előjáróság rendkívül gyenge a népméltóság nagy munkájában.

Csikszere. Par év mulva nagy faluszerű város lesz belőle. Feltűnő sok nagy szabású építkezés van folyamatban; az új gimnázium falai rohamosan nőnek. Itt is nagyban dominál a por. (De még jobban a zsidóság! Szerk.) A zsidóság kezében van az üzlet és kereskedés. Kiránduló helye a Zsögödfürdő 7—8°-os vizével. A templom már tarthatatlanul kicsiny, — a telek az új templom részére már ki van szemelve. Az építés három év mulva kezdődik. Az alkohol is dominál.

Csiksomlyó. E kedves kegyhely ilyen időben kihalt és üres. A kegytemplom kívülről megújítva s a szentély megerősítve. Az internátusban szives vendégszeretet uralkodik szünetidőben is. A fazekak nincsenek beszögeve. — A várdótfalvi plébánia egyesben van renoválva s a meszeszerű nagy össeget vaspáncélos szobában őrzik s a Wertheim mellett a káplán álmodja megelégedett álmát. A templom szép és tiszta és értékes régi műemlékekkel díszeszkik.

Csiktapecza. Szeredával való teljes összeépítésén nagyban dolgoznak. Csupa építkezés itt is. A temploma meglepő szép és minden kívánalomnak megfelel. A plébánia teljesen új s lelkesze most rendezkedik be. Iskolája nagy emeletes épület, átalakításán most dolgoznak.

Speciálisok. Előpatakon az óriási kifli, — Tusnádon a sok felírás, — Torján a falú nagysága, — Szentkatolnán az örökös szél, — Gelencén a harangok összhangja és az orgona, a régi műemlékű templom, — Bálványosfüreden, hogy zsidó nincs, — Ineesfalván, hogy a pap kunyhóban lakik, — S. Szentgyörgyön a por, — respective — sár. — Kozmásban a plébános lovai, melyek indítás előtt cirkuszi mutatványokat művelnek, — Szentleleken a sok kö és a legjobb sekrestyés, — Torján a torony vastagsága s a káplán teljes abstinenciája, — Kézdivásárhely az udvar utcák, — Verebesen a sok Kovács, — Lázárfalván az oláhok, kik csak magyarul tudnak, — Várdótfalván a páncélos szoba, — Taplocán a nagy építkezés, — Csikszereében a zsidók térfoglalása, — Szentmártonban a sok ügyvéd, — Földváron a kézenlétben tartott bérkocsi, mely Előpatakra visz, de a mely órák mulva lesz kézenlétben, — Segesvárt a rendkívül előzékeny állomásfőnök, — Kiskapuson az állomáson a székelytokány, stb.

Mindenütt az igazi kedves őszinte vendégszeretet és figyelem. Most látja csak az ember, mennyi kerékkötője van itt a székelyföldön a buzgó pap működésének.

Mióta vándorúton vagyok, legalább is 30 fele borvizet élveztem. Errefelé minden falúnak van borvize. Szerktirályon és Kozmásban pláne a plébánia kútja is ilyenl van tele.

Dr. P.

— Személyi hír. Vass Albert dr. theol. tanár, szentszéki jegyző folyó hó 5-én pár napi tartózkodásra unokaöccse, Panajott lelkes kiegészíté vegett Sinfalvára utazott.

— Személyzetiek. Agner Béla kézdívásárhelyi főgimn. tanár egy évre szabadságot kapván, helyébe Szilveszter Ferenc dr. helyzetett át Marosvásárhelyről.

Binder István, irodai kiképzésre berendelt táborilelkes, a máriah-weisskircheni hárszárkádét iskolához tanárrá nevezett ki. Gratulálunk!

— Szerényi Brassóban. Hiába: ki komoly, tartalmas munkásságban tölti életét, az tud beszélni is — tartalmasan. Ezt a benyomást teszi ránk Szerényi államtitkár beszámolója, melyet brassói választóinak július 29-én tartott. A hároméves munkát, mely a gazdasági és nemzeti konszolidáció politikája, még kevesen jellemezték ilyen keresetlen, de annál megkapóbb színekkel. Az államtitkár azonban nemcsak a multrol számolt be, hanem rámutatott a jövőre is, mely a gazdasági megerősödés jegyében kell, hogy járjon, mert csak ettől várhatunk politikai nagyrusogást.

— A nagy nap. Július 25-én háromszoros ágyudörgés jelezte Úzon lakosainak, hogy nem közönséges napra virradtak. Hiszen ez az a régóta epedve várt nap. Mint szomjas szarvas a forrás után, úgy vágyakoztak az uzoni hívek is a lelvi élet kiapadhatatlan bőségű kútja: a z Isten háza után. Örömtől mosolyogtak az arcok, mikor a benedikálást végző Fejér Manó c. kanonok, s.-sztygyörgyi esperes-plébános megnyitotta az ajtót, hogy benépesedjek az a hajlék, ahová csak mezítelen lábbal volna szabad közeledni — mert hisz szent hely az... Szenté avatja a benedikálás, de még inkább az Ur Jézus az ő személyes szentségi jelenlétével. Mint rég nem látott, várva-várt kedves vendügnkre tekintetek az uzoni hívek felmutatás-

kor az édes Jézusra, hisz az Ő nagy szeretetéről Fejér Endre illyefalvi plébánostól olyan fejlethetetlen szép beszédet hallottak, mely méltó társa volt „Manó” bácsi alkalmi rövid, velős szónoklatának. A benedikáláson megjelent az egész község. Pedig a nagy többség másvalású. A szentivánlaborfalvi hevek példás rendben, áhitatos szent énekek zengedezése mellett körmenetileg vonultak Tódor László neopresbíter vezetés alatt Uzonba, hogy résztvegyenek hit-sorsosaikigaz örömeiben és fényes ünnepében. Nem feledkezhetünk meg „az agg Simeon”-ról: Temesvári János kuratórról, aki nem elégedett meg az Ur házában majdnem teljes felszerelésére hozott nagy áldozatával, hanem igaz örömeinek s boldogságának dokumentálására szeretetlakomára hívta meg nemcsak a celebránsot az ő fényes asszisztenciájával, hanem a község intelligenciáját is valláskülömbőség nélkül. A jelenvoltaknak Kegyelmes Főpásztor urunk iránt érzett szeretete őszinte megnyilvánulásának kell tartanunk, hogy mindannyian osztatlan öröm és lelkesedéssel üritettek poharat, hogy Püspök urunk — ki a távolban, mint őrangyalunk őrökdi felettünk — erőből duzzadó, viruló egészséggel térhessen vissza ismét bérces dioecesisébe nemcsak juhocskáinak, hanem az aklán kívül állóknak is igaz örömeire.

— **Visszhang.** Főútszélendő Szerkesztő úr! A „Közművelődés” multikori számában az esperesi kerületek új beosztásáról szóló cikkben egy nagycska — mondjuk — tollhába fordul elő. Az alics-kászoni kerület községeit sorolja fel cikkirő s külön említi, „Kászonyfeltiz-t”, meg „Nagykászony-t. Itt a hiba! Először is a csikmegyei „Kászón” előnevé községnek nem „ny”-nyel irandók, mert Kászony ott fenn északon Bereg megyében van. Másodszor: Kászonzeltiz mint ilyen nem képez sem külön paróchiát, sem filiát, hogy azért kellene szám szerint külön venni. Hanem igenis van a Kászonzeltiz, Kászonzaltiz és Kászonzimpér politikai községekből alakult Nagyászonzeltiz község, plébánia. Nagyászonzeltiz.

— **Nagy tűz** pusztította el július 31-én Tövis egy részét. A tűz d. e. 1/21 órakor tünt fel Gyulafehérvárt s bár a katonaság és tűzoltóság rögtön segítségére sietett, a fékevesztett elemet a delutáni nagy szél miatt alig lehetett lokalizálni. A kár — tekintve, hogy nagyon sokan már terményeik egy részét is betakarították — igen súlyos.

— **Ilyen is van már.** Az anyátlan, apátlan apró gyermekeknek biztos menedékelyet nyújt a Szent József Otthon Újpesten. A hivatkozó szövegéből, melyet hozzánk intéztek, közlünk pár kedves sorocskát:

Látjátok az Otthont? Ott a szenvedőnek,
Harmatos kis arcán az örömkönyű pereg,
A fájdalom, éhség gyermekdallá válik
S anyagsereg nézi: mennyi boldog gyermek.

Az Otthon címe: sz. József és sz. Terézia Otthon. Újpest, Váci-út, 82. Pest m.

Erdélyi műemlékek.

(Folytatás.)

V. **Az alicsiki és kászoni főesperesség.**

1. **Csikkozmas.** Az Apor-család által épített régi templom, a torony 1650—70. Óra 1772. A Nyergestetőn vár.

2. **Csikmenaság.** Csücsives szentélyű templom, hágoja 1655. Falképek, szárnyas oltár (renaissance). Harangok 1582, 1604. Misesruhák Maria Teréziától. Régi kastély. Rubaszkerény 1678.

3. **Csikmindszent.** Régi templom a XIV. századból, a sekrestye falán 1230, 1247. évszámok. Szentségház. Szentségháromság (dombormű). Harang 1505.

Hosszúasztó: Kápolna, harangja 1608.

4. **Csikszentgyörgy.** Csücsives templom, a hajó renaissancekori. Megerősített kerítés 1673.

5. **Csikszentimre.** Templom 1776.

6. **Csikszentkirály.** Temploma a XVI. századból. Harang 1562. Az Andrássyak kastélyának falai a Háromtetején.

7. **Csikszentlélek.** Temploma a XVI. sz. elejéről. Főoltára 1512-ből, készítette Czako János. Harang 1502. Falképmaradványok (veres kép).

8. **Csikszentmárton.** Templomába Mária szobor 1525. Kisebbségi harangja 1495. Unitárius templom, késő csücsives, papiszekfülke (csücsives), mennyezetes szentélyszék 1675, a hajó lapos mennyezete 1667. Minuskulás fölirat a hátulsó karzaton. Verses magyar sirkőfölrát 1798. Római út nyomai.

9. **Csikszentsimon.** Szárnyasoltár Csikesatőszegen.

10. **Csiktusnád.** Várhely a Vártetj nevű hegyen.

11. **Kászonzakabfalva.**

12. **Kászonyújfalú.** Templom 1792. Harang 1642. felirattal.

13. **Nagykászón.** Csücsives temploma átalakítva. Szentségfülke. Harang 1642. Lukács M. sirkőve domborművel XVIII. sz. Régi várnymoi a Szeptyepatak balpartján. A Szent Katalin kápolna Feltizen a XV. századból. Várnymoi a Bükkös alján.

VI. **A felsikifőesperesség.**

1. **Csikbalánbánya.** Vármok a Várbükkn.

2. **Csikcsicsó.** Templom 1784, egy része régibb. Csicsóvár romjai.

3. **Csikdelne.** Késő csücsives templom a XV. századból, ren. 1673. Tornyá 1717. Falképek.

4. **Csikgyimes.** Templom 1782. Gyimesvár.

5. **Gyimeslok.**

6. **Csikmadaras.**

7. **Csiknagyboldogasszony.** Csücsives templom a XV. századból, kastélya, földött folyosós kerítés. Szentségház, kelyhek (1514, 1540, 1570-ből). Utmutató 1653-tól. Várbükke, Várkapu, Várcsörgő, Váralostava.

8. **Csikrákos.** Átmeneti izlésű templom a XIII. századból, kibővítette Zabija Péter 1574. Batori András pluvialeja. Kápolna 1725. Cserey udvarház 1667. Bogát hegyen vármok. Pogányvár a Hargitán.

Mádéfalva: Kápolna 1743.

Vacsárcsi: Kápolna 1721. Sándor-család kuriájának romjai.

9. **Csiksomlyó.** Sz. Ferenciek temploma és kolostora épült egy XV. századbéli templom romjain. Salvator kápolna XV. sz. a Kíssomlyón. Szentpéter templom, tornya régi, harangja 1595. A nagyszomlyón régi kolostor romjai. Sz. Antal kápolna 1661.

10. **Csikszentdomokos.** G. kel. fatemplom 1787. Várbükke nevű várhely.

11. **Csikszentmihály.** Csücsives templom lőréses védőfallal 1552. Két harang a XVII. századból felirattal. A mádэфalvi veszedelem emlékkeresztje. Baláskó vármok. Széphavasi templomrom.

Ajnád: a Bernád-család kápolnája 1514.

12. **Csikszentmiklós.** Régi, 1498-ból való temploma helyén új épület 1772-ben.

Örmény templom 1733. Régi harang. A templomban felirat.

Csikszépvíz: A Pogányhavason sz. László kápolna romjai, a Lapos lovas tetőn pedig sz. János kápolnája (rom).

13. **Csikszenttamás.** Régi csücsives templom és templomkastély romjai. Harang 1495. Az Abaffi család kúriája (rom.) A Naskalat csucsan őrtorony (rom.) Az új templom 1758-ból. Harang felirattal.

14. **Csikszereda.** Templom 1758. Vára 1620.

Zsögöd: vársáncok a Kisvartetőn, Várhelyen. Várkápolna a szorosban.
(Folytatjuk.)

Az esperesi kerületek új kikerekítése.

VI.

A főesperességek vagy Archidiaconatusok áttekintése pedig a következő:

1. **Gyulafehérvári Archidiaconatus,** mely a nagyenyedi és kenyérmezei decanatusokra terjed ki = 21 plébánia.

2. **Vajdahunyadi főesperesség** a dévai és hátszegi decanatusokból áll, = 23 plébánia.

3. **Tordai Archidiaconatus** a torda-aranyosi és küllővári decanatusokra terjed ki, = 24 plébánia.

4. **Kolozsi főesperesség** a kolozsvári és bánfihunyadi decanatusokból áll, = 23 plébánia.

5. **Szamosújvári főesperesség** a deésaknai és láposvölgyi decanatusokra terjed = 24 plébánia.

6. **Fogarasi Archidiaconatus** áll a szebeni, segesvári és barcasági decanatusokból, = 33 plébánia.

7. **Kantai Archidiaconatus** a kézdi, orbai és sepsimiklósvári decanatusokból = 32 plébánia.

8. **Székelyudvarhelyi főesperesség** az udvarhelyi, hargittai és sóvidéki decanatusokból = 34 plébánia.

9. **Gyergyói Archidiaconatus** áll a borszékvidéki és a szentmiklósi decanatusból = 18 plébánia.

10. **Nagykászoni főesperesség** áll a nagykászoni, gyimesi és csiksomlyói decanatusokból = 32 plébánia.

11. **Marosvásárhelyi főesperesség** áll a vásárhelyi, nyáradmenti és görgényhavasi decanatusokból = 35 plébánia.

12. **Az örmény decanatus és vicariatus** — hoz tartozik a 4 örmény plébánia az összes örmény papsággal és hívekkel.

Bárki láthatja ebből, hogy a decanatusok is, az Archidiaconatusok is átlag egyenletesen vannak beosztva; — a régi főesperesség mind fenn marad; — a kerületi esperesek is mind megmaradnak, ha a kegyelmes főpásztor bizalmat bírják és még munkaképesek. A ki azokban a 65—70 évet betöltötte, az főesperes tovább is maradhat, de mivel a plébániák és népiskolák gyakori látogatása fárasztó és sok munkát ad, ha azt pontosan és lelkiismeretesen, meg hozzá avatottan és tapintattal is akarjuk végezni, azért talán indokolt lenne, hogy az érdemekben így elaggott főesperes mellé és ennek segitségére kerületi esperes, vagy legalább helyettes esperes neveztessek ki a népiskolák látogatására és a hitoktatás ellenőrzésére.

(Vége köv.)

CSARNOK.

Oláhláposbányai róm. kath. egyházközség története.

(Folytatás.)

14. **Bogós János** szül. 1807. szept. 13-án. Pappá szenteltetik 1830. dec. 4. Gyulafehérvári tanár, később abosfalvi lelkész. 1834. szászrégeni plébános, s úgylátszik Vojth Simonnal cambiumra léptek, vagy kölcsönösen áthelyeztettek 1842-ben. Első és utolsó, ki ezen plébánián alesperes és iskolai felügyelő címmel lett kitanítva, egyben megengedve a piros cingulus viselése is. Azóta az oláhláposbányai lelkészek gyászolnak. Meghalt 1852. júl. 19-én 45 éves korában R. i. p.! Az oláhláposbányai temetőben nyugszik.

15. 1852. júl. 1-től november 13-ig **Vas Ferenc, Tömösvari Gergely, Szébeni Mihály** kapnikbányai káplánok adminisztrálják Oláhláposbányát.

16. **Hoppé Ferenc** szül. 1816. júl. 29-én, 1842. augusztus 24-én pappá lett. Kolozsvári káplánság után kapnik lelkész, 1852—1856. jan. 6-ig oláhláposbányai plébános. Innen Szászrégenbe ment. Majd marosvásárhelyi alesperes plébános, rövid idő múlva felvinci, végül tordai plébános. 1869-ben halt meg Tordán.

17. **Demeter Endre** (lövetei) 1821. márc. 8-án született. Áldozár 1844. apr. 16-án lett. Marosvásárhelyi tanár, hódosi lelkész. 1852-ben tábori pap. 1856. febr. 26—1863. febr. 23-ig oláhláposbányai lelkész. Érezvén az oláhláposbányai lelkészek Horgospatak filia adminisztrálásából eredő nehéz helyzetét, erősen zörget a társasági átalány kieszközlésért. De hasztalanul! Desaknai rövid lelkészkedése után, szászrégeni alesperes, később székelyudvarhelyi apát-plébános.

18. **Nagy Ignác** szül. Eszterneken 1830. március 14-én. 1863. március 10-től 1869. nov. 15-ig oláhláposbányai lelkész. Mint kiváló társadalmi ember, itt nagy népszerűsége tesz szert. Nemcsak neve, de termete is nagy volt. Hívei közül maig is sokan emlékeznek meg róla szeretettel. Horgospataka adminisztrálása neki is terhére volt, emiatt a patronussal összeütközésbe jött.

„Frangi potest, sed flectere non” jellemű férfi léven, püspöke Sepsiszentgyörgyre nevezte ki plébánosnak. Nem rég halt meg.

19. **P. Nagy Honor** 1869—1870 nov. 3-ig működött eredménnyel Oláhláposbányán mint helyettes lelkész.

20. **Szentkatolnai Bakk Endre**. „Arma, virumque cano” s ha költő volnék hexameterekben illenék tovább folytatnom,

megénekelnem, nem gyöngé prózában leírni e lelkes pap oláhláposbányai működését.

Vele s általa az 1870. november 10-től az oláhláposbányai rk. hitközség restaurációja köszönt be.

Templom, paplak, iskola, temető elhanyagolva, más talán elkedvetlenedett volna ennek láttára, ő azonban férfiasan hozzá fog a munkához.

Legelőbb is a templom (horgospataki és oláhláposbányai) építés ügyét tartja napirenden. Tervrajzot, költségvetést csinált s ha nem sikerült, az nem Bakk Endre hibája, hanem másutt kell azt keresni.

Látva, hogy kedvenc terve nem sikerülhet, a meglévőt restaurálja. A templom mellett levő gör. kath. iskolaházat megveszi s azt onnan elviteti, hogy a templom külső helye tágasabb tért nyerjen. Környékét szabályozza, s kökerítéssel véti körül. Nemcsak a külső, de belső ekességéről is gondoskodik. A még 1820-ban készített oltár teljesen elavulván, 1873. szept. 4-én közadakozás s kegyúri segéllyel új oltárt állít. A szentélyt kifesteti.

A paplak is tetemes javítás alá esik. Az iskola és tanítói fizetés javítása főbb gondjai közé tartozik. Az iskolát azon kor követelményeinek megfelelőleg felszereli s azt magas színvonalra emeli.

A temetőt körül sáncoltatja, a feltámadási keresztet megújíttatja, s a temető közepén egy kis kápolnát építtet, haranggal ellátja; 1873-ban a m. kir. gazdasági hivatal 577. számú engedélye alapján a temető szomszédságában 100□-öl területen egy temető őri lakházat építtet. A községben lévő keresztokről és kalváriáról is gondoskodik.

Támogassuk szívvel-lélekkel, vagyis tollal és pénzünkkel az egyházmegyénk érdekeit szolgáló ezen egyetlen lapunkat.

Szerkesztői üzenetek.

Sz. F. Bonchida. A kérdéses ügyről felvilágosítást ad az 1400—906. számú püspöki rendelet 11. pontja, de félreértések kikerülése végett már magába az adólevél szövegébe fel kell venni ezt a rendelkezést: a kamatok mindég félvétenként előre fizetendők. Ha tehát valaki a kölcsöntöke kamatait egy félvétre előre befizette és a befizetés után pár hónap múlva a tőkéből is törleszt, akkor a már befizetett kamatból nem követelhet vissza semmit.

Nagykászon. Csitt!

Á. É. Hol kőborol most maga, eleven Virago? Nem számíthatnánk még remniscentiákra?

Olvasóinknak. Felelős szerkesztőnk, a kinek eddigi vakációja hatványozott munka volt, S a v a n y ú - K ú t o r (Sopron m. Szanatorium) pihen. Imádkozzunk egészségéért.

P á l y á z a t.

A nagyszeben-belvárosi róm. kath. elemi fiúiskolánál nyugdíjazás folytán megüresedő kántortartói állásra pályázat hirdetik.

Javadalmazása: 1200 K. törzsfizetés, a törvényes ötödéves korpótlékok és lakbér.

Kötelessége: a neki kijelölt osztály önálló tanítása és szükség esetén a kántori teendőkből segédkezés. Az egyházközség magyar-német nyelvű lévén, a pályázónak a német nyelvet is teljesen birtania kell.

Pályázati határidő f. é. augusztus hó 20-a. A kellőképp fölszerelt folyamodványok a nagyszebeni róm. kath. plébániái hivatalhoz küldendők. Kántori képességük bemutatására a pályázókat külön fogja meghívni az iskolaszék.

Nagyszeben, 1909. júl. 24-én.

Herceg Hohenlohe Károly Egon.

plébános, iskolaszéki elnök.

Az imecsfalvi róm. kath. kántortartói állásra Püspök Ur Önmiltgnak julius hó 12-én kelt 3904. sz. kegyes meghagyására ismételt pályázatot hirdetek. Javadalom: 1. a község pénztárából előleges havi részletekben: 240 kor., 2. a hívektől kepe címen 35 kalangya rozs és 35 kalangya zabkepe, melynek értéke: 210, kor. 3. oszpora: 30 kor., 4. fakepe címen: 36 kor., 5. 2 hold 641□-öl területű szántó és 5 hold 406□-öl kaszáló kataszteri jövedelme: 38 kor. 38 fill., 6. landijból: 48 kor., 7. stóla 10 kor., 8. szentmise alapítványokból kamat: 2 kor. 40 fill., 9. természeti lakás melléképületek és konyhakerttel, 10. az 1907. évi XXVII. t.-c. alapján fizetés kiegészítés államsegélyből: 358 kor.

Kötelességei: az összes kántori teendők végzése és az iskola vezetése. Pályázatok augusztus hó 15-ig alattirt iskolaszéki elnökhöz nyújtandók be. Az állás kinevezés után azonnal elfoglandó.

Imecsfalva, (Háromsz.-m.) jul. 29.

Pénzes László,
iskolaszéki elnök.

MAGYAR EMBER CSAK MAGYAR ÁSVÁNYVIZET IGYÉK.

Magyar ásványvíz

forgalmi és kiviteli részvénytársaság
Budapest, V., Báthory-utca 5. sz.

Kizárólag természetes magyar ásványvizet hozunk forgalomba.

Borszéki Boldizsár, idült gyomorjaj ellen
Borszéki Főkut, az ásványvízek királya, községy ellen
Borszéki Kossuth, vérszegénység ellen
Bodoki Matild, alkális savanyvíz
Baross, vesebaj ellen

Borhegyi, hughyajító
Boholti, üdítő víz
Előpatoki, sárgaság ellen
Felsőrákosi Mária, légesöhrut ellen
Hargitaligeti, üdítő ital

Horgász, étvágygerjesztő
Kászonfőkut (Salutaris) jód és lithium tartalmu
Répáti, égvényes ásványvíz
Székely-Selters, idült gyomorjajok ellen
Sztójakai, czukorbetegség ellen

Kérdezze meg az orvosát és megtudja, hogy a

természetes ásványvíz

gyógyhatása és kellemes íze össze nem hasonlítható a mesterséges ásványvizekkel

Magyar ásványvizeinkkel a külföld majdnem összes gyógyvizei pótolhatók.

Raktáron kaphatók: Lobstein Lázár, Schlesinger Testvérek és Rosner Rezső kereskedéseiben.

Raktár: Gyulafehérvárt Kőbányai részvénytársaság főraktára czégnél.

ALAPÍTTATOTT 1848-BAN.

ALAPÍTTATOTT 1848-BAN.

Melczer Gusztáv

viaszgyertya, szappangyára NAGYSZEBENBEN.

Ajánlja elismert legjobb temp-
lomi gyertyáit minden kívánt
mennyiségben viaszból, stearin-
ból és ceresinből. 🕯️🕯️🕯️

Számos elismerő levéllel rendelkezik.

Kedvező fizetési feltételek.

Bérmálási lapok, Bérmáltak anyakönyve,

A bérmálás szentségének -
szertartása s minden más egy-
házi hivatalos nyomtatványok
nagy készletben kaphatók:

Papp György

könyvnyomdájában

GYULAFEHÉRVÁRT.

Alapított 1840-ben.
1890-ben állami ezüst-
éremmel kitüntetve. : :

Hönig Frigyes

cs. és kir. szabadalmazott
haranggyár, ARAD,
Rákóczy-utca 11—28.

Ajánlja a hangoknak elő-
revaló meghatározásával

**saját találmányú cs. és kir. sza-
badalmazott harangjait**, melyekkel
igen tetemes súly és armektakarítás ereik el-
p. u. egy ilyen szabadalmazott 260 kg. súlyú
harang hangja egy más régiebb szerkezetű 460
kg. harang hangjával egyenlő.

**A legújabb ingó rendszerű for-
gatható vasharang felszerelést**, melyek,
a tornyot nem rázkódtatják, járásuk oly könnyű,
hogy egy gyermek is több harangot
huzhat egyszerre.

Regi harangoknak ilyen forgatható könnyen huz-
ható vasszerelésre való átalakítását. — repedt haran-
goknak újraváló ontását vagy csekély felülzúzó-
mellét való becserlését.

Tűzmentes és szilárd vasharang-állványokat.

Több évi szavatolás. Kedvező fizetési feltételek.

Képes árlapot és költségvetést díjmentesen küld.

FLEISCHER JÁNOS

(Keresztény katolikus cég)

egyházi ruha és reverenda-szabó
PÉCS, Ferenciek-u. 9.

Évek hosszú gyakorlata képesít a legjobb
szabású, minőségű és finoman kidolgozott **re-
verendák** és **cimadák**, papi civil öltönyök
előállítására.

Üzletemet első sorban

Egyházi ruhák

készítésére rendeztem be. **Mindennemű egy-
házi ruhák**: casulák, pluvialék, velumok, bal-
dachinumok, minisztráns ruhák, zászlók, lobogók,
karingek, álbák, kehelyruhák stb. készíttetnek.

Nem kell sem Budapestre, sem Bécsbe menni.
Üzletem **versenyképes** minden pesti vagy bécsi
céggel úgy **szabászat, mint ár és minőség**
tekintetében. Tessék meggyőződni róla.

Egyházi ruhák javítása olcsón és jól
eszközöltetnek.

! **Költségvetés, árjegyzék ingyen.** !

— Személyesen is megjelenek —